



אזרחות

לבתי ספר בחינוך החרדי

הוראות

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	–	(30×1)	–	30	נקודות
פרק שני	–	(25×2)	–	50	נקודות
פרק שלישי	–	(10×2)	–	20	נקודות
סך הכול	–			100	נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (30 נקודות)

ענו על שאלה 1.

יש לענות על כל הסעיפים (מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו).

1. קראו את הקטע שלפניכם, וענו על השאלות שאחרי.

עקרון הכרעת הרוב

במשטר דמוקרטי עקרון השוויון שולל סמכות לפי מעמדות, וכדי להכריע בענייני הציבור והמדינה נדרש תחליף לשיטת המעמדות. התחליף העיקרי שהונהג במשטר הדמוקרטי הוא השימוש בהכרעת הרוב, שכן החלטה שמתקבלת על דעת רוב האזרחים קרובה לביטוי הדעה של כלל הציבור. עם זאת, השימוש של מדינות דמוקרטיות בהכרעת הרוב אינו יכול להבטיח שהמיעוט לא ייפגע.

ההיסטוריה הפוליטית של מדינות דמוקרטיות מלמדת על מצבים שבהם הכרעת הרוב פגעה בחופש הפרט ובזכויותיו; חוקים שרירותיים ובלתי מידתיים שהתקבלו בהכרעת הרוב כבר גרמו לדיכוי של מיעוטים ואף לעליית משטרים אנטי-דמוקרטיים ולעריצות של השלטון. לכן במשטר דמוקרטי יש סייגים ליכולת של הרוב להפעיל את הכוח שנתון בידיו. אחד הסייגים העיקריים לשלטון הרוב הוא החובה להכפיף את סמכויות השלטון לחוקה. כמו כן משטר דמוקרטי מחייב הקפדה על דרכים לגיטימיות של גיבוש רוב כדי שלא תהיה שלילה של זכויות המיעוט או פגיעה ביכולתו להתקיים ולפעול במערכת הפוליטית. אם כן, ברור שבמקרים שבהם הבחירות אינן דמוקרטיות, ממילא גם הכרעות הרוב אינן דמוקרטיות והן מנוגדות לעקרונות החירות והשוויון שכל משטר דמוקרטי מחויב לפעול על פיהם.

עם זאת יש להיות זהירים גם בביקורת על עקרון הכרעת הרוב. החלטה שאינה מוצאת חן בעיני אדם כלשהו או קבוצה של אזרחים אינה מהווה בהכרח פגיעה באופי הדמוקרטי של המשטר. כך הדבר גם אם החלטה זו מנוגדת לכאורה לעקרון השוויון. בדרך כלל היא רק מבטאת סדרי עדיפויות אחרים של אזרחים או של קבוצות בחברה שהם הרוב בזמן קבלת ההחלטה - סדרי עדיפויות שגם הם לגיטימיים. כל עוד הרוב לא ינצל לרעה את כוחו, ובהכרעותיו יהיה מימוש ראוי ככל האפשר של הערכים הדמוקרטיים המנוגדים, יישמר האיזון העדין שבין הרוב ובין המיעוט במשטר הדמוקרטי.

(מן העיתונות)

א. על פי הקטע ועל פי הנלמד, הסבירו מדוע מדינות דמוקרטיות מתנהלות על פי עקרון הכרעת הרוב.

(7 נקודות)

ב. על פי הקטע ועל פי הנלמד, הסבירו שני ביטויים של עוצמה המרוכזת בידי רשויות השלטון.

(12 נקודות)

ג. על פי הקטע ועל פי הנלמד, הסבירו שתי דרכים שבהן נשמרת היכולת של המיעוט להפוך לרוב.

(11 נקודות)

פרק שני (50 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 2-4 (לכל שאלה – 25 נקודות).
בכל שאלה שבחרתם ענו על כל הסעיפים (מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו).

2. דמוקרטיה

- א.** ציינו את שני הסוגים של דמוקרטיה, והציגו שני הבדלים ביניהם. (9 נקודות)
- ב.** הסבירו את ההבדל בין זכויות אדם ובין זכויות אזרח, וציינו שלוש מזכויות האדם על פי הכרזת האו"ם. (10 נקודות)
- ג.** הציגו את היחס של אחד מגדולי ישראל כלפי הדמוקרטיה. (6 נקודות)

3. בחירות

- א.** הציגו ארבעה מאפיינים של בחירות דמוקרטיות במדינת ישראל. (10 נקודות)
- ב.** הציגו דעה אחת של התומכים בהעלאת אחוז החסימה ודעה אחת של המתנגדים להעלאת אחוז החסימה. (9 נקודות)
- ג.** הציגו שתי דרכים לקביעת רשימות המועמדים של המפלגות לבחירות לכנסת. (6 נקודות)

4. הרבנות הראשית

- א.** (1) הציגו את ההרכב של הגוף הבוחר את הרבנים הראשיים, וציינו מי ממנה גוף זה.
(2) ציינו את שני התפקידים של הרבנים הראשיים. (11 נקודות)
- ב.** ציינו שלושה תפקידים של מועצת הרבנות הראשית. (7 נקודות)
- ג.** הסבירו את הדילמה של היהדות החרדית בעניין הרבנות הראשית. (7 נקודות)

פרק שלישי (20 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 5–7 (לכל שאלה – 10 נקודות).

5. מהו הסכם עודפים?

הסבירו כיצד אחוז החסימה יכול לפגוע במימוש של הסכם עודפים.

6. מהי מונרכייה?

הסבירו כיצד מונרכייה יכולה להתקיים בממשל דמוקרטי.

7. מהו שוויון?

הסבירו כיצד אחת מן הזכויות של אזרחי ישראל מממשת את הזכות לשוויון.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך